

29.3.2021

EOAK/809/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola-Sarja

VIIVÄSTYS OIKAISUVAATIMUKSEN KÄSITTELYSSÄ JA MENETTELYSELVITYKSEN ANTAMISESSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Kymenlaakson keskussairaalan menettelyä asiakasmaksuasiassaan. Kantelun mukaan kantelija ei ollut hoitonsa aikana saanut erityisruokavalionsa mukaisia aterioita, mutta ateriat olivat kuuluneet häneltä hoidosta perittävään maksuun. Kantelija oli pyytänyt laskun huojennusta ja saanut asiassa kielteisen päätöksen. Kantelija oli tehnyt päätökseen oikaisupyynnön, johon hän ei ollut saanut ratkaisua.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä (jälj. Kymsote) toimitti tänne 2.3.2021 päivätyn selvityksen (ohessa).

Käytettävissäni ovat olleet myös Kymsoten talousjohtajan päätös [- - -] asiakasmaksun alentamisesta koskevassa asiassa ja Kymsoteen 28.1.2019 saapunut kantelijan oikaisuvaatimus.

Varasin Kymsotelle vielä tilaisuuden tulla kuulluksi lähettämällä sille asiassa selityspyynnön. Pyyntöni yhteydessä varasin Kymsotelle myös mahdollisuuden antaa selvitys menettelystä tässä kanteluasiassa Kymsotelta pyydetyn selvityksen ja lausunnon toimittamisessa allekirjoittaneelle. Kymsote ei käyttänyt mahdollisuutta selvityksen eikä selvityksen antamiseen.

3 RATKAISU

3.1 Oikaisuvaatimuksen käsitteleminen

3.1.1 Oikeudellisen arvioinnin lähtökohdat

Perustuslaki

Oikeusturvaa koskevan perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman

lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Säännöksen 2 §:n mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perusoikeuksien turvaamista koskevan perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Hallintolaki

Lain 1 §:n mukaan hallintolain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Lain tarkoituksena on myös edistää hallinnon palvelujen laatua ja tuloksellisuutta.

Hyvän hallinnon perusteista on säädetty hallintolain 2 luvussa. Hyvään hallintoon kuuluu muun muassa hallintolain 7 §:ssä säädetty palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus sekä 8 §:ssä säädetty neuvonta. Ensin mainitun säännöksen 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Neuvontaa koskevan 8 §:n 1 momentissa on puolestaan säädetty, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.

Lain 20 §:n mukaan hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen tai kun asia on sille suullisen vireillepanon yhteydessä esitetty ja käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot on kirjattu.

Lain 22 §:n 1 momentin mukaan, jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on kehotettava lähettäjää määrääjassa täydentämään asiakirjaa, jollei se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä.

Lain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Selvittämisvelvollisuutta koskevan 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Lain 33 §:n 1 momentin mukaan asiakirjan täydentämistä, selityksen antamista ja selvityksen esittämistä varten on asetettava asian laatuun nähden riittävä määräaika. Säännöksen 2 momentin mukaan asianosaiselle on ilmoitettava, ettei määräajan noudattamatta jättäminen estä asian ratkaisemista. Määräaikaa voidaan asianosaisen pyynnöstä pidentää, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolain 7 a luvussa.

Lukuun sisältyvän 49 a §:n 2 momentin mukaan, jollei tässä luvussa tai muualla erikseen toisin säädetä, oikaisuvaatimuksen käsittelyssä sovelletaan tätä lakia.

Oikaisuvaatimus on lain 49 c §:n 1 momentin mukaan tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Lain 49 d §:n mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti sille viranomaiselle tai muulle julkista hallintotehtävää hoitavalle, joka on tehnyt päätöksen. Oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava päätös, johon vaaditaan oikaisua, sekä se, millaista oikaisua vaaditaan ja millä perusteilla sitä vaaditaan.

Säännöksen perusteluissa (HE 226/2009 vp, s. 57–58) todetun mukaan, menettelyn selkeyden vuoksi olisi tärkeää, että oikaisuvaatimuksen kohteena oleva hallintopäätös yksilöidään oikaisuvaatimuksessa. Siksi oikaisuvaatimuskirjelmässä olisi tämän pykälän mukaan ilmoitettava päätös, johon haetaan oikaisua. Yleensä oikaisuvaatimusviranomaisella on käytettävissään oikaisuvaatimuksen kohteena oleva päätös. Tämän vuoksi ei ole tarpeen säätää erikseen siitä, että oikaisuvaatimuksen tekijän tulisi liittää oikaisuvaatimukseen asianomainen päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Mikäli oikaisuvaatimuksen kohteena olevasta päätöksestä on epäselvyyttä, viranomaisen olisi tarvittaessa kehotettava oikaisuvaatimuksen tekijää täydentämään oikaisuvaatimustaan tältä osin (HL 22 §).

Oikaisuvaatimuksen vireillepanon muotovaatimuksia on esitetty tarkennettaviksi ennen muuta siinä tarkoituksessa, että ne ohjaisivat asianosaista nykyistä paremmin tämän menettelyn käynnistämässä. Muotovaatimuksilla on siten keskeisesti yksilön oikeusturvaan liittyvä tehtävä. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että viranomaiset suhtautuisivat muotovaatimuksiin tarvittaessa joustavasti. Palveluperiaatetta ilmentävällä tavalla vireillepanon virheitä tai puutteita tulisi mahdollisuuksien mukaan voida korjata menettelyn kuluessa. Viranomaisen velvollisuudesta asiakirjan täydentämiseen säädetään hallintolain 22 §:n 1 momentissa. Asianosaista voidaan siten tarvittaessa pyytää esimerkiksi esittämään selvitystä oikaisuvaatimuksen tekemistä koskevan määräajan alkamisen ajankohdasta. Viranomaisen neuvontavelvollisuus (HL 8 §) koskee myös oikaisuvaatimuksen vireillepanoa. Lisäksi asianosaisella itsellään on oikeus täydentää oikaisuvaatimusta hallintolain 22 §:n 3 momentin nojalla.

Oikaisuvaatimus on lain 49 e §:n mukaan käsiteltävä kiireellisenä.

Säännöksen perusteluissa (HE 226/2009 vp, s. 58) on esitetty seuraavaa.

Se, että oikaisuvaatimusasiat käsitellään kiireellisinä, on keskeistä koko oikaisuvaatimusjärjestelmän toimivuudelle ja

uskottavuudelle. Siksi asiasta on pidetty perusteltuna ehdottaa säädettäväksi hallintolaissa yleissääntelyn tasoisesti.

Kiireellisyysedellytyksellä on taustansa perus- ja ihmisoikeuksia ilmentävissä hyvän hallinnon ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksissa. Erityisesti hyvää hallintoa konkretisoiva hallinnon palveluperiaate edellyttää, että oikaisuvaatimusasiat ratkaistaan joustavasti ja tehokkaasti. Esitetyistä syistä olisi tärkeää, että viranomaiset näkevät roolinsa oikaisuvaatimusasioiden ratkaisemisessa näistä lähtökohdista ja että ne kantavat osaltaan vastuuta siitä, millä tavalla tämä järjestelmä toimii käytännössä. Luonnollisesti kiireellisyyttä olisi syytä arvioida kunkin tapauksen erityispiirteiden valossa, jotta vaatimus ei esimerkiksi heikentäisi asian selvittämistä ja kääntyisi tätä kautta asianosaisen etua vastaan.

Lain 49 g §:n 1 momentin mukaan otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen viranomainen voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen tai hylätä oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimus päätöksessä on annettava perusteltu ratkaisu oikaisuvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin. Oikaisuvaatimus päätöksen perustelemiseen ei sovelleta 45 §:n 2 momenttia.

Säännöksen perusteluissa (HE 226/2009 vp, s. 59) on esitetty seuraavaa.

Oikaisuvaatimuksen kohteena on tehty hallintopäätös. Viranomaisella on samalla tavoin kuin hallintovalituksessa ratkaisupakko. Tämä edellyttää asiassa esitettyjen vaatimusten tutkimista ja niihin vastaamista. Oikaisuvaatimukseen on siten annettava ratkaisu. Tämä voi tapahtua kirjallisessa tai eräin edellytyksin suullisessa muodossa (HL 43 §). Päätöksen kirjallinen muoto tukee perusoikeudeksi kirjatun muutoksenhakuoikeuden käyttämisestä. Hallintolaissa on siksi säädetty kirjallisen muodon edellytyksestä silloinkin, kun päätös on annettu ensiksi suullisesti (HL 43 § 3 momentti).

Oikaisuvaatimus voidaan toisaalta jättää tutkimatta... Yleisesti ottaen tutkimatta jättämispäätösten tulisi jäädä varsin poikkeukselliseksi oikaisuvaatimusohjeiden sisältämän informaation vuoksi ja ottaen huomioon sen, että viranomaisella on velvollisuus ohjata oikaisuvaatimusasian vireille tuloa ja käsittelyä. Siksi asianosaisen toiminnallisten virheiden on syytä olettaa tulevan korjatuiksi mahdollisimman pitkälti menettelyn kuluessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettu laki (asiakasmaksulaki)

Lain 15 §:n 1 momentin mukaan maksua koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus tehdään sille toimielimelle, joka vastaa asianomaisen palvelun järjestämisestä kunnassa. Säännöksen 2 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (nyttemmin laki

oikeudenkäynnistä hallintoasioissa) säädetään.

3.1.2 Tapahtumat ja saatu selvitys

Kymsoten talousjohtaja on [- -] antanut päätöksen [- -] kantelijan asiakasmaksun alentamista koskevassa asiassa. Päätöksen mukaan asiakasmaksun alentamiseen ei ole ollut aihetta. Päätöksen perusteissa on ensin esitetty, että kantelija oli muistuttanut keskussairaalan osastohoitoon liittyvistä asioista ja että johtajaylilääkäri oli antanut niihin vastineen [- -]. Perusteluihin kirjatun mukaan kantelija oli samassa yhteydessä vaatinut potilasmaksujen alentamista sillä perusteella, että hänen kokemuksensa hoidosta ei vastannut odotuksia. Edelleen perusteluissa esitetään, että johtajaylilääkäri selvityksen perusteella hoitopäätökset oli tehty lääketieteellisesti asianmukaisesti. Kun sairaala oli toiminut normaalin hoitokäytännön mukaisesti, ei määrätyn vuodeosastohoidon maksun alentamiseen ollut syntynyt perusteltua syytä.

Kantelija on toimittanut Kymsoten kirjaamoon 28.1.2019 saapuneen oikaisuvaatimukseksi otsikoidun kirjeen. Kirjeessä on mainittu päätösnumero 5/2019. Kirjeessään kantelija on esittänyt muun muassa seuraavaa.

”Johtajaylilääkäri selvityksen perusteella hoitopäätökset on tehty lääketieteellisesti asianmukaisesti ja kun sairaala on toiminut normaalin hoitokäytännön mukaisesti vuodehoito maksun alentamiseen ei ole perusteluita...

Olen pyytänyt alennusta maksuun syystä, että vuorokausi maksuun kuluu 4 ruokaa ja välipala... Allergioista huolimatta potilaalle kuluu nuo 4 ruokaa ja välipala. Minä en kuitenkaan noita saanut...

Olen keskustellut tapahtuneista asioista Varatuomari kanssa joka on minun asianajajani. Hän on sitä mieltä että laskun alentamiseen on perustellut syyt.”

Kymsoten hallintojohtaja on tässä kanteluasiassa toimittanut tänne sähköpostiviestin 19.1.2021, jonka on täällä tulkittu olevan paitsi vastaus tiedusteluun selvityksen antamisesta, myös alustava selvitys tai tietojen antaminen asiassa. Viestissä on esitetty, että asiakkaan (kantelijan) valituskirjelmä on ollut epäselvä ja kohdistunut virheelliseen päätösnumeroon ja että Kymsotessa kirjelmä on tulkittu niin, että kyse on pelkästään hoitoon liittyvästä valituksesta, ei maksuista. Edelleen viestissä on kerrottu, että asiakkaan oikeusturvan vuoksi häneltä on päätetty pyytää selvitystä siitä, koskeeko valitus myös asiakasmaksua. Mikäli näin on, kysymys on oikaisuvaatimuksesta asiakasmaksuun ja asia viedään hallintojohtajan ilmoittaman mukaan kuntayhtymän hallitukseen taikka viranhaltija tekee toisenlaisen päätöksen asiasta asiakkaalle.

Kymsoten hallintojohtaja on lähettänyt kantelijalle 22.1.2021 päivätyn tiedustelun. Siinä on todettu, että ”Olette tehneet Oikaisuvaatimuksen päätösnumeroon 5/2019, saapunut Kymsoten kirjaamoon 28.1.2019” ja kerrottu, että oikaisuvaatimus on kohdistunut sellaiseen

päätösnumeroon, mikä ei ole koskenut kantelijan asiaa sekä että tämä on aiheuttanut sekaannuksen Kymsotessa. Edelleen tiedustelussa on esitetty muun muassa, että oikaisuvaatimukset tehdään asiakasmaksuista ja että kysymyksessä olevan oikaisuvaatimuksen sisältö keskittyy saadun hoidon arviointiin. Kirjeessä esitetyn mukaan asiaa on tulkittu siten, että kysymys ei ole asiakasmaksun oikaisusta. Kirjeessä kantelijalta on tiedusteltu seuraavaa.

- ”- Onko 28.1.2019 saapunut oikaisuvaatimuskirjeenne tarkoitettu kohdistuvan päätökseemme [- -] päätösnumero [- -]?
- Onko teidän tarkoitus ollut nimenomaisesti hakea oikaisua talousjohtajan [- -] päätösnumero [- -] ratkaisuun ja nimenomaisesti hakea muutosta asiakasmaksuihin 600,60 euroa?
- Mikäli edellä mainitulla tavalla asia on, haluatteko vielä tarkentaa asiamaksuoikaisunne perusteluja?
- Tiedustelemme myös, että oletteko maksaneet ja milloin asiakasmaksun 600,60 euroa?”

Hallintojohtaja on edelleen lähettänyt asiassa kantelijalle 2.3.2021 päivätyn lisäselvitykseksi ja tiedusteluksi otsikoidun asiakirjan. Siinä on kerrottu, miten asiakasmaksulain maksukatto ja maksukaton ylittymishetki huomioiden laskun lopullinen summa ei tulisi muuttumaan, vaikka Kymsote hyvittäisi kantelijan laskusta viiden päivän laskennallisen ateriamaksun osuuden. Kirjeessä on pahoiteltu, että asian selvittäminen on kestänyt Kymsotessa. Lisäksi siinä vielä tiedustellaan, ”olemmeko me antaneet teille riittävän selvityksen oikaisuvaatimuksenne suhteen”.

Kymsote on toimittanut tänne 2.3.2021 päivätyn asiakirjan, joka on ot-sikoitu selvitykseksi eduskunnan oikeusasiamiehelle. Selvityksessä on taustana kerrottu Kymsoten talousjohtajan päätöksen [- -] sisältöä ja että asiakas tehnyt oikaisuvaatimuksen päätösnumeroon 5/2019, saapunut Kymsoten kirjaamoon 28.1.2019. Tämän jälkeen selvityksessä on referoitu edellä selostettua, kantelijalle lähetettyä 22.1.2021 päivättyä tiedustelua. Jatkokäsittelyn osalta selvityksessä on kerrottu tässä kanteluasiassa Kymsotelle tulleesta tiedustelusta (tarkoittaen selvityspyyntöä), sen käsittelyvaiheista ja kantelijalle Kymsotesta lähetetystä tiedustelusta 22.1.2021. Edelleen selvityksessä kerrotaan kantelijan puhelinsoitosta hallintojohtajalle 27.1.2021. Kantelija on siinä uudistanut aikaisemmin vaatimansa ja lausumansa. Kantelija on korostanut, että hän vaatii nimenomaisesti asiakasmaksun alentamista viiden päivän ruokailujen osalta, jolloin hän ei ollut saanut sairaalajakson aikana sellaisia ruoka-annoksia, joita hän olisi voinut ruoka-allergisena syödä. Edelleen selvityksessä kerrotaan Kymsoten kantelijan maksukattoa koskevasta edeltä ilmenevästä selvityksestä ja hallintojohtajan puhelinsoitosta kantelijalle. Selvityksen mukaan Kymsote odottaa kantelijan reaktioita asiaan eli kuinka Kymsote etenee asian suhteen.

Varasin Kymsotelle vielä tilaisuuden tulla kuulluksi lähettämällä sille asiassa selityspyynnön. Selvityspyynnössä totesin, että selvityksen ja täällä käytettävissä olevien asiakirjojen perusteella kantelijan Kymsoen kirjaamoon 28.1.2019 saapunutta oikaisuvaatimusta ei ole ratkaistu eikä asiassa ole myöskään ennen tässä kanteluasiassa Kymsoteen

saapunutta selvityspyyntöä oltu yhteydessä kantelijaan esimerkiksi kantelijan oikaisuvaatimuksen täydennyttämiseksi tai muutoinkaan asian selvittämiseksi ja tarvittaessa kantelijan neuvomiseksi asiassa. Edelleen totesin, että hallintolaissa neuvonnasta ja asian käsittelystä sekä ratkaisemisesta (muun muassa lain 8, 22, 23, 31 ja 49 g § sekä erityisesti 49 e §, jonka mukaan oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä) säädetyn ja että Kymsoten tänne toimittaman selvityksen valossa asiassa näyttäisi menetellyn lainvastaisesti. Vastauksena selityspyyntöön Kymsote ilmoitti 10.3.2021, että se on antanut vastauksensa 2.3.2021 liitteineen.

3.1.3 Arviointi ja kannanotto

Kantelijan Kymsoteen toimittama ja sinne 28.1.2019 saapunut kantelijan oikaisuvaatimus on saamani selvityksen perusteella ollut edelleen 10.3.2021 ratkaisematta. Asian käsittely Kymsotessa on siten kestänyt yli kaksi vuotta. Kysymys on asiasta, joka tulee lain mukaan käsitellä kiireellisenä.

Selvityksen perusteella oikaisuvaatimusta – tai ”valitusta”, joksi kysymyksessä olevaa kirjeettä on Kymsoten puolelta myöskin kutsuttu – on Kymsotessa pidetty epäselvänä ja sen on tulkittu koskevan hoitoa, ei asiakasmaksua. Tästä huolimatta kantelijaan ei ole oltu Kymsotesta yhteydessä kuin vasta edellä kerrotulla kirjeellä 22.1.2021.

Selvityksestä ei ilmene, miksi Kymsotesta ei ole asian vireille tulon jälkeen ilman aiheutonta viivytystä hallintolain 22 §:n mukaisesti kehoitettu kantelijaa täydentämään oikaisuvaatimustaan tai muutoinkaan otettu kantelijaan yhteyttä esimerkiksi oikaisuvaatimuksen kohteena olevan päätöksen varmistamiseksi tai kantelijan neuvomiseksi asiassa. Kun näin ei ole menetelty, asian käsittelyssä ei ole noudatettu hallintolain asian käsittelylle asettamia vaatimuksia. Totean, että hallintolain esitöissä on, kuten edeltä ilmenee, nimenomaisesti korostettu viranomaisen ohjaavaa roolia oikaisuvaatimusten käsittelyssä.

Saamani selvityksen perusteella epäselväksi jää, onko kantelijan oikaisuvaatimukseen ylipäättään ollut tarkoitus antaa ratkaisu, vai olisiko asia ilman kantelijan omaa toimintaa, eli kantelun tekemistä oikeusasiamiehelle, jäänyt Kymsotessa käsittelemättä. Tältä osin viitataan edellä selostettuun hallintolain 49 g §:n 1 momenttiin ja sen esitöissä esitettyyn.

Kymsoten asiassa esittämän johdosta totean olevan itsestään selvää, ettei esimerkiksi virheellinen päätösnumero oikaisuvaatimuksessa tai muu tulkinnallisuus oikaisuvaatimuksen kohteesta poista viranomaisen velvollisuutta käsitellä ja ratkaista sille tehty oikaisuvaatimus.

Kantelun tarkoittamaa oikaisuvaatimusta ei ole Kymsotessa käsitelty lain edellyttämien tavoin kiireellisenä. Oikaisuvaatimuksen käsittelyssä ei ole edeltä ilmenevästi muutoinkaan noudatettu hallintolakia. Kymsoten menettely asiassa on ollut lainvastaista.

Korostan, että asianosaisen oikeusturvan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että oikaisuvaatimus käsitellään laissa säädetysti. Asiakasmaksumaa koskevaan päätökseen ei saa hakea suoraan muutosta tuomioistuimelta. Vasta päätöstä koskevaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Oikaisuvaatimuksen käsittely ja ratkaisun saaminen siihen, on siten edellytys asian saamiseksi tuomioistuimen arvioitavaksi.

3.2 Selvityksen antaminen oikeusasiamiehelle

Perustuslain 109 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtävänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Oikeusasiamiehellä on perustuslain 111 §:n 1 momentin mukaan oikeus saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta laillisuusvalvontaansa varten tarvitsemansa tiedot.

Varasin Kymso-telelle mahdollisuuden antaa selvitys menettelystä tässä kanteluasiassa Kymso-telelta pyydetyn selvityksen ja lausunnon toimittamisessa allekirjoittaneelle. Totesin selvityspyynnössäni seuraavan.

”Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta on [kantelijan] kantelun johdosta 24.9.2020 lähetetty Kymso-teen selvityspyyntö, jossa on perustuslain 111 §:n 1 momenttiin viitaten pyydetty toimittamaan allekirjoittaneelle apulaisoikeusasiamiehelle kantelun tutkimiseksi tarvittava selvitys ja antamaan asiassa lausunto. Selvitys ei ole saapunut oikeusasiamiehen kansliaan annetussa määräajassa eli viimeistään 29.10.2020. Tässä ajassa ei ole saapunut myöskään pyyntöä kyseisen määräajan pidentämiselle. Kymso-teen on tämän vuoksi jouduttu lähettämään selvityksen toimittamista koskeva tiedustelu. Kymso-telestä on 9.12.2020 vastattu tiedusteluun ja pyydetty määräajan pidentämistä 31.12.2020. Määräaika on pidennetty pyynnön mukaiseksi. Koska selvitystä tai pyyntöä määräajan pidentämiselle ei edelleenkään ole saapunut määräajassa, oikeusasiamiehen kansliasta on toistamiseen 19.1.2021 ja edelleen 17.2.2021 jouduttu tiedustelemaan Kymso-teen selvitystä asiassa. Vastauksessaan tiedusteluun 17.2.2021 hallintojohtaja on ilmoittanut, että Kymso-tele antaa kokonais selvityksen asiassa 26.2.2021 klo 16.00 mennessä. Kymso-teen puolesta hallintojohtaja on toimittanut tänne 2.3.2021 päivätyn ”Selvitys Eduskunnan oikeusasiamiehelle/Viite: Tiedustelu selvityksen antamisesta EOAK/809/2020” otsikoidun asiakirjan liitteineen, jonka on täällä tulkittu olevan selvitys Kymso-teen 24.9.2020 lähetettyyn selvityspyyntöön.

Oikeusasiamiehellä on perustuslain 111 §:n 1 momentin mukaan oikeus saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta laillisuusvalvontaansa varten tarvitsemansa tiedot. Usein kantelun kohteelta pyydetään selvitys ja lausunto, kuten tässä asiassa. Selvitys tarkoittaa kantelun tarkoittamien tapahtumien selvittämistä ja

lausunto asian oikeudellista arviointia. Selvitys ja lausunto pyydetään toimittamaan oikeusasiamiehen kansliaan määräajassa. Mikäli selvitystä ei jostakin syystä voida tuossa määräajassa toimittaa, määräaikaa voidaan selvityksen antajan pyynnöstä pidentää.”

Kymsote ei antanut selvitystä menettelystään selvityksen ja lausunnon antamisessa tässä kanteluasiassa.

Jotta oikeusasiamies voi toteuttaa hänelle perustuslaissa asetettua tehtävää valvoa perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista, viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien tulee antaa oikeusasiamiehelle hänen laillisuusvalvontaansa varten pyytämät selvitykset. Asian yhteiskunnallista merkitystä ja tärkeyttä ilmentää se, että myös oikeusasiamiehen tiedonsaantioikeudesta säädetään perustuslaissa. Ylimmän laillisuusvalvojan perustuslaillinen tiedonsaantioikeus merkitsee viranomaisten ja virkamiesten velvollisuutta toimittaa asianmukaiset tiedot ja selvitykset määräaikaan mennessä.

Kymsote on tässä asiassa laiminlyönyt velvollisuutensa antaa ylimmälle laillisuusvalvojalle tämän pyytämät tiedot, kun se on jättänyt antamatta selvityksen ja lausunnon annettuihin määräaikoihin 29.10.2020 ja 31.12.2020 mennessä. Selvityksen Kymsote toimitti vasta 2.3.2021. Kymsote ei ole esittänyt selvitystä siitä, miksi se ei ole noudattanut sille annettuja määräaikoja tai oma-aloitteisesti ennen määräajan päättymistä tarvittaessa pyytänyt määräajan pidentämistä. Sikäli kuin osasyynä selvityksen antamisen viipymiseen on mahdollisesti ollut asian selvittäminen kantelijalle Kymsotesta 22.1.2021 lähetetyllä tiedustelulla, totean, ettei selvityksen antamisen viipymistä voi sillä perustella.

Paitsi että Kymsote on menetellyt edeltä ilmenevästi, sen asiassa antama 2.3.2021 päivätty selitys on esitystavaltaan sekava ja sisällöltään puutteellinen. Selvitykseen sisältyy muun muassa suoria otteita eri asiakirjoista, ilman että selvityksestä ilmenee tekstin olevan lainattua. Selvityksen kohdassa ”Taustaa” on suoraan lainattu talousjohtajan päätöstä [- -] ilman, että tämä lainaus ilmenisi selvityksestä. Samoin on menetelty kohdassa ”Asian kulku Kymsotessa”, jossa oikeusasiamiehelle osoitetussa selvityksessä on esitetty seuraavaa.

”Oikaisuvaatimuksenne on kohdistunut sellaiseen päätösnumeroon mikä ei ole koskenut asiaanne. Tämä on aiheuttanut sekaannuksen Kymsotessa.

Toiseksi, oikaisuvaatimukset tehdään asiakasmaksuista ja meille saapuneen oikaisuvaatimuksen sisältö keskittyy saadun hoidon arviointiin. Tämän osalta onkin jo vastattu teille [- -].

Asiaa on siis tulkittu siten, ettei asiakasmaksun oikaisusta ei ole tässä teidän oikaisuvaatimuksessanne ole kyse.”

Selvityksessä ei ole muutoin kuin edeltä ilmenevästi käsitelty kantelijan Kymsoteen 28.1.2019 toimittaman oikaisuvaatimuksen käsittelyn

vaiheita 22.1.2021 edeltävältä ajalta. Menettelyä oikaisuvaatimuksen käsittelyssä ei myöskään ole lainkaan arvioitu siihen sovellettavien oikeusohjeiden valossa.

Edeltä ilmenevä Kymsoten menettely asiassa on vaikeuttanut oikeusasiamiehen perustuslaissa säädetyn laillisuusvalvontatehtävän toteuttamista.

Vielä totean, että huomioni kiinnittyi siihen, että muun muassa Kymsoten selvityksessä 2.3.2021 eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta Kymsotelle lähetettyä selvityspyyntöä on nimetty ”tiedusteluksi”. Sana-valinta herättää kysymyksen siitä, miten selvityspyynnön merkitys oikeusasiamiehen perustuslaissa säädetyn laillisuusvalvontatehtävän toteuttamiseksi on Kymsotessa ymmärretty.

4 TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymälle huomautuksen vastaisen varalle lainvastaisesta menettelystä oikaisuvaatimuksen käsittelyssä, ja laiminlyönnistä antaa ylimmälle laillisuusvalvojalle tämän laillisuusvalvontatehtävän toteuttamiseksi asianmukaiset tiedot ja selvitykset. Tässä tarkoituksessa lähetän kuntayhtymälle jäljennöksen tästä päätöksestäni.